

*Дехтяр НА., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Боярко І.М., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Дейнека О.В. старший викладач кафедри фінансів
«ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Специфіка функціонування фінансів державного сектора економіки, вимагає застосування особливих підходів до визначення понятійного апарату, методики обчислення та оцінювання показників ефективності. Основу такого дослідження становлять існуючі (сучасні) теоретичні засади ефективності як загальнонаукової категорії, сформовані в процесі еволюції економічної думки.

Прийнято вважати, що термін «ефективність» ввели до наукового вжитку представники класичної політекономії, які використовували його не як самостійне економічне поняття, а вживали у значенні результативності для оцінювання урядових та приватних заходів з позиції сприяння покращення економічного життя. Отже, починаючи від свого виникнення, термін «ефективність» використовувався винятково по відношенню до дій держави як головного суб'єкта управління.

Ефективність є узагальнюючим, інтегральним поняттям, яке складається під впливом протилежних за дією різноманітних факторів та обставин. Це визначає не детермінований, а імовірнісний характер взаємозв'язку витрат, результатів та цілей, що, в свою чергу, потребує застосування складних кількісних методів дослідження.

Аналіз існуючих підходів щодо трактування сутності поняття «ефективність» дозволяє зробити висновок, що в науковому вжитку чітко виділяються три підходи: ототожнення з результативністю (теоретико-сутнісний); ототожнення з оціночним показником (методологічний); ототожнення з досягненням цілей (цільовий); системний (поєднання різних позицій).

На нашу думку, при визначенні сутності ефективності фінансів державного сектора економіки доцільно використовувати цільовий підхід, оскільки функціонування цього сегменту економічної системи не завжди спрямовано на отримання кількісних результатів, а може визначатися якістю державного управління, його корисністю з точки зору відповідності потребам та інтересам суспільства. Це також обґрунтовується поділом державного сектора економіки на непідприємницькі (сектор загального державного управління та інші бюджетні установи) та підприємницькі (державні унітарні підприємства, державні корпоративні підприємства, державні господарські об'єднання тощо) структури, які мають різне функціональне призначення, різні джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів, методи та принципи організації фінансової діяльності, що не унеможлиблює застосування однакових критеріїв їх ефективності.

На нашу думку є доцільним виділення індивідуального (для окремих структур державного сектору) та загального (для державного сектору в цілому) рівнів оцінювання ефективності в сфері державного управління, зокрема, в сфері державних фінансів.

Залежно від базового методу організації фінансової діяльності індивідуальна ефективність може переважно виявлятися: в економічній ефективності для суб'єктів державного сектору економіки, що працюють за методом комерційного розрахунку; в соціальній ефективності для суб'єктів сектору загального державного управління, що працюють на принципах бюджетного фінансування.

В свою чергу, при оцінках загальної ефективності державного сектору економіки мова завжди повинна йти про соціально-економічну ефективність, яка формується як вартісна оцінки соціальних ефектів, та економічної ефективності в цілому, а також в розрізі бюджетної та фінансової складової за всією сукупністю суб'єктів даного сегмента з врахуванням комплементарних зв'язків між ефектами.

Отже, ефективність фінансів державного сектора економіки – це комплексна характеристика якості формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів державного сектора економіки за критерієм повноти досягнення поставлених цілей соціально-економічного розвитку.

Дехтяр, Н.А. Ефективність фінансів державного сектора економіки [Текст] / Н.А. Дехтяр, І.М. Боярко, О.В. Дейнека // Проблеми та перспективи розвитку транспортних систем в умовах реформування залізничного транспорту: управління, економіка і технології: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. - К.: ДЕТУТ, 2011. - Ч. II. - С. 15-16.